

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju MISIJA NA KOSOVU

Izveštaj 01/2006 Stuba III. (OEBS) O praćenju rada Skupštine Kosova 24. decembar 2005. – 10. mart 2006.

Glavni naslovi

- Skupština bira novog Predsednika Kosova nakon smrti Predsednika Rugove
- Skupština bira novog Premijera i Vladu nakon ostavke Premijera Kosumija
- Novi Predsednik Skupštine izabran
- Skupština raspravlja o pitanju Grmije tri meseca nakon što je ORA podnela zahtev, a pitanje se vraća Predsedništvu Skupštine na dalje ispitivanje
- Nepravilna procedura korišćena za imenovanje članova Saveta Agencije protiv korupcije
- Usvaja se nacrt zakona o pravima i statusu pripadnika rata OVK, invalida i porodica palih boraca, i civilnih žrtava rata; ostaje nejasno kad će budžetska sredstva za njegovo sprovođenje da budu na raspolaganju
- PDK poziva Ministarku Javnih Službi na interpelaciju, Ministarka odbija zahtev, tvrdeći da je nepravilno formulisan i neopravdan

1. Istorijat

Ovaj četrdesettreći izveštaj o praćenju rada Skupštine je izrađen u skladu sa smernicama Stuba III. UNMIK za osnivanje institucija (OEBS) i praćenje rada Skupštine, 26. novembra 2002., i zasniva se na poštovanju novog Poslovnika, usvojenog na kraju plenarnog zasedanja od 20. maja 2005. god.

U toku izveštajnog perioda, Skupština je održala dva redovna zasedanja, 19.-20. januara i 14.-15. februara, i 23. februara, kao i šest redovna sastanaka Predsedništva, 12. januara, 7., 9. i 20. februara, i 7. i 9. marta. Skupština je 22. januara održala komemorativno zasedanje da bi odala poštu Predsedniku Kosova Ibrahimu Rugove, koji je preminuo dan ranije. Skupština je 10. februara održala posebno zasedanje na kome je izabrala novog Predsednika Kosova, g-dina. Fatmira Sejdiu (LDK). Zasedanje koje je počelo 19. januara je prekinuto 21. januara, kad je preminuo Predsednik Rugova, a nastavljeno je 14. februara, nakon što se završio zvaničan period žalosti i nakon što je izabran novi Predsednik Kosova. Skupština je 10. marta održala posebno zasedanje na kome je izabrala novog Premijera i njegov kabinet i zamenila¹ Predsednika Skupštine i jednog člana Predsedništva. Svih deset komisija, kao i podkomisija za ljudska prava, polnu ravnopravnost, i javne peticije i molbe, je održalo sastance u toku izveštajnog perioda.² Stub III. (OEBS) je pratio zasedanja i sastance Predsedništva, kao i 43 od 50 sastanaka komisija i tri javna saslušanja.³

¹ Postojili su brojni nesporazumi među poslanika o tome da li se trebalo pozivati na “zamenu” ili “razrešenje” Predsednika Skupštine. Ovaj izveštaj će koristiti reč koja se pojavljuje u zvaničnom dnevnom redu zasedanja, a ta reč je: “zamena”.

² Komisija za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira se sastala 29. decembra, 16. januara, 8., 20. i 27. februara, i 6. marta, dok se Komisija za prava i interese zajednica sastala 30. decembra, 9. i 16. januara, 8. februara, i 8. marta. Komisija za budžet i finansije se sastala 29. decembra, 11. januara, i 7. februara, 1., 2. i 7. marta, dok se Komisija za privredu, trgovinu, industriju, energiju, transport i telekomunikacije sastala 12. januara, 7., 21. i 28. februara. Komisija za zdravstvo, rad, socijalno staranje i nestala lica se sastala 28. decembra, 12. i 17. januara, 13. i 22. februara, i 2. marta, dok se Komisija za obrazovanje, nauku, tehnologiju, kulturu, omladinu i sport sastala 30. januara, 6., 7., 17., 20., 21. i 22. februara. Komisija za poljoprivredu, šumarstvo, seoski razvoj, sredinu i prostorno planiranje se

2. Pregled

Plenarnim zasedanjem od 19.-20. januara/14.-15. februara je predsedavao Predsednik Skupštine Nexhat Daci (LDK), a pomagao mu je član Predsedništva g-din. Naim Maloku (AAK).

- Osamdeset osam, 73, 91, i 76 poslanika je prisustvovalo zasedanju od 19. januara, 20. januara, 14. februara, odnosno 15. februara.⁴
- Glavne tačke dnevnog reda zasedanja od 19.-20. januara/14.-15. februara:
 - Drugo razmatranje nacrtu zakona o zdravstenoj inspekciji (Nacrt zakona je usvojen sa većinom glasova za i bez glasova protiv.)⁵)
 - Drugo razmatranje nacrtu zakona o predškolskom vaspitanju (Nacrt zakona je usvojen sa većinom glasova za i bez glasova protiv.)
 - Drugo razmatranje nacrtu zakona o rudnicima i mineralima (Nacrt zakona je usvojen sa većinom glasova za i bez glasova protiv.)
 - Drugo razmatranje nacrtu zakona o metrologiji (Nacrt zakona je usvojen sa većinom glasova za i 13 glasova protiv.)
 - Drugo razmatranje nacrtu zakona o Radio Televiziji Kosovo (Nacrt zakona je usvojen sa 73 glasa za i četiri glasa protiv.)
 - Drugo razmatranje nacrtu zakona o pravosudnom ispitu (Nacrt zakona je usvojen sa 79 glasa za i dva glasa protiv)
 - Prvo razmatranje nacrtu zakona o izdavačkoj delatnosti i knjizi (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 68 glasa za i dva glasa protiv.)
 - Izveštaj Komisije za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira u vezi sa primedbama UNMIK na Zakon o porodici (Preporuke sadržane u izveštaju su usvojene sa 64 glasa za i 13 glasa protiv, dok je zakon u celini, zajedno sa preporučenim amandmanima, usvojen sa 63 glasa za i pet glasa protiv.)⁶)
 - Prvo razmatranje nacrtu zakona o posredovanju (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 69 glasa za i jednim glasom protiv.)

sastala 17. januara, 7., 21. i 22. februara, dok se Komisija za vanrednu pripravnost sastala 12. januara i 22. februara. Komisija za javne službe, lokalnu samoupravu i medije se sastala 3. i 11. januara, 6., 8., 17. i 24. februara, i 1. marta, dok se podkomisija za ljudska prava, polnu ravnopravnost, i javne peticije i molbe sastala 12. januara, i 27. februara. Komisija za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije se sastala 20. februara. Komisija za obrazovanje, nauku, tehnologiju, kulturu, omladinu i sport je 13. februara održala javno saslušanje nacrtu zakona o institucijama kulture, dok je Komisija za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira 28. februara održala javno saslušanje nacrtu zakona protiv klevete i uvrede. Komisija za privredu, trgovinu, industriju, energiju, transport i telekomunikacije je 7. marta održala javno saslušanje nacrtu zakona o eksproprijaciji.

³ Komisiju za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira 29. decembra, 16. januara, 8., 20. i 27. februara, i 6. marta; Komisiju za prava i interese zajednica 30. decembra, 9. i 16. januara, 8. februara i 8. marta; Komisiju za budžet i finansije 29. decembra, 11. januara, 7. februara, 1. i 2. marta; Komisiju za privredu, trgovinu, industriju, energiju, transport i telekomunikacije 12. januara, 7., 21. i 28. februara; Komisiju za zdravstvo, rad, socijalno staranje i nestala lica 28. decembra, 17. januara, 13. i 22. februara; Komisiju za obrazovanje, nauku, tehnologiju, kulturu, omladinu i sport 30. januara, 6., 7., 17., 20., 21. i 22. februara; Komisiju za poljoprivredu, šumarstvo, seoski razvoj, sredinu i prostorno planiranje 7. i 22. februara; Komisiju za vanrednu pripravnost 12. januara i 22. februara; Komisiju za javne službe, lokalnu samoupravu i medije 3. i 11. januara, i 6., 8., 17. i 24. februara; podkomisiju za ljudska prava, polnu ravnopravnost i javne peticije i molbe 12. januara i 27. februara; Komisiju za međunarodnu saradnju i evro-atlantske integracije 20. februara; Javno saslušanje nacrtu zakona o institucijama kulture 13. februara; Javno saslušanje nacrtu zakona protiv klevete i uvrede 28. februara; i Javno saslušanje nacrtu zakona o eksproprijaciji 7. marta.

⁴ Ovo su brojevi koje je Predsednik Skupštine najavio na početku svakog dana zasedanja.

⁵ Osim ako u izveštaju nije drugačije prikazano, broj uzdržanih nije bio najavljen. Pošto su bili upotrebljeni elektronski aparati za glasanje, svi rezultati glasanja su bili prikazani na ekranu, koji se nalazi na čelu sale za zasedanje, ali se brojevi ne mogu videti sa zadnjeg dela sale, gde sede posmatrači.

⁶ Na ranija uputstva predložena od strane UNMIK za izmenu ili dopunu zakona, već usvojenih u Skupštini, ali još neproglašanih, je bilo ozbiljnih protivljenja od strane Skupštine, zbog nedostatka pogodne procedure za usvajanje takvih izmena. Vidi izveštaje 08/2003 i 09/2003 Suba III. (OEBS) o praćenju rada Skupštine Kosova.

- Prvo razmatranje nacrt zakona o upravnim sporovima (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 65 glasa za, dva glasa protiv i jednim uzdržanim.)
- Prvo razmatranje nacrt zakona protiv klevete i uvrede (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 51 glasom za, osam glasa protiv i četvero uzdržanih.)
- Prvo razmatranje nacrt zakona o danu palih boraca (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 73 glasa za.)
- Rasprava o zahtevu poslaničke grupe ORA⁷
- Razmatranje predloga Vlade o imenovanju članova Nezavisnog borda za žalbe (Kandidati su odobreni sa 51 glasom za i 30 glasa protiv.)
- Razmatranje predloga Vlade o imenovanju članova Agencije za javnu nabavku (Kandidati su odobreni sa 53 glasa za i 28 glasa protiv.⁸)
- Razmatranje predloga Vlade o imenovanju članova Borda regulatora energije (Kandidati su odobreni sa 59 glasa za i 19 glasa protiv.)
- Razmatranje predloga Vlade o imenovanju članova Saveta Agencije protiv korupcije (Šefovi poslaničkih grupa su se složili da odlože ovu tačku za zasedanje od 23. februara da bi imali više vremena da postignu dogovor o dodeli mesta u savetu Agencije, koja pripadaju Skupštini.)
- Razmatranje preporuke Komisije za budžet u vezi sa budžetom Regulatora telekomunikacije za 2006. godinu
- Odgovor Ministarke Melihate Tërmkolli na zahtev za interpelaciju poslaničke grupe PDK
- Predlog dnevnog reda za zasedanje od 23. februara 2006⁹

Posebnim zasedanjem od 10. februara je predsedavao Predsednik Skupštine Nexhat Daci (LDK), zajedno sa ostalim članovima Predsedništva.

- Sto deset poslanika je prisustvovalo posebnom zasedanju od 10. februara.
- Glavne tačke dnevnog reda zasedanja od 10. februara:
 - Izbor Predsednika Kosova (G-din. Fatmir Sejdiu (LDK) je izabran za Predsednika Kosova u trećem krugu glasanja sa 80 glasa za i dvanaest glasa protiv.)¹⁰

Zasedanjem od 23. februara je predsedavao Predsednik Skupštine Nexhat Daci (LDK), a pomagao mu je član Predsedništva g-din. Gazmend Muhaxheri (ORA).

- Devedeset i jedan poslanik je prisustvovao zasedanju od 23. februara.¹¹
- Glavne tačke dnevnog reda zasedanja od 23. februara:
 - Drugo razmatranje nacrt zakona o stručnom obrazovanju i osposobljavanju (Nacrt zakona je usvojen sa 74 glasa za i šest glasa protiv.)
 - Drugo razmatranje nacrt zakona o kulturnom nasleđu (Nacrt zakona je povučen sa dnevnog reda na pismeni zahtev Premijera Bajrama Kosumija.)
 - Drugo razmatranje nacrt zakona o osnivanju Sudskog Instituta Kosova (Nacrt zakona je usvojen sa 74 glasa za i tri glasa protiv.)

⁷ ORA je zatražila raspravu o “Upravno-protokolskom centru”u Parku Grmije i o lošem upravljanju sa skupštinskim budžetom. Predmet rasprave nije pokazan u pismenom dnevnom redu.

⁸ Skupština je u svojoj odluci konstatovala da drugi po redom kandidat na spisku nije bio kvalifikovan za odgovarajuće mesto i da se treba zameniti boljim kandidatom. Ovaj zaključak je donet u toku diskusije, koja je predhodila glasanju o spisku kandidata.

⁹ Kad je počelo zasedanje od 19. januara, naredno zasedanje je bilo planirano za 9. februar. Nakon smrti Predsednika Rugove i sledećih petnaest dana žalosti, zasedanje je prekinuto do 14. februara, a naredno zasedanje je odloženo za 23. februar.

¹⁰ Sedamnaest listića je proglašeno “nevažećim”: ovo su verovatno bili oni koji su se uzdržali od glasanja.

¹¹ Ovo je brojka koju je Predsednik Skupštine najavio na početku zasedanja.

- Drugo razmatranje nacrtu zakona o emergentnoj zdravstvenoj nezi (Nacrt zakona je usvojen sa 80 glasa za i dva glasa protiv.)
- Drugo razmatranje nacrtu zakona o zaštitnom znaku (Nacrt zakona je usvojen sa 76 glasa za i pet glasa protiv.)
- Drugo razmatranje nacrtu zakona o hrani (Nacrt zakona je povučen sa dnevnog reda da bi se relevantnim komisijama dalo više vremena za njegovo razmatranje.)
- Drugo razmatranje nacrtu zakona o pravima i statusu pripadnika rata OVK, invalida i porodica palih boraca, i civilnih žrtava rata (Nacrt zakona je usvojen sa 80 glasa za i dva glasa protiv.)
- Razmatranje preporuke Komisije za poljoprivredu, šumarstvo, ruralni razvoj, životnu sredinu i prostorno planiranje u vezi sa nacrtom zakona o stanovanju (Preporuka komisije da se nacrt zakona vrati Vladi na dalju preradu je odobrena sa 68 glasa za i tri glasa protiv.)
- Prvo razmatranje nacrtu zakona o izdavanju školskih udžbenika, nastavnih sredstava i pedagoških dokumenata (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 72 glasa za i tri glasa protiv.)
- Prvo razmatranje nacrtu zakona o zaštiti od prirodnih i ostalih nesreća (Nacrt zakona je odobren u načelu sa 77 glasa za i dva glasa protiv.)
- Razmatranje predloga u vezi sa imenovanjima članova Saveta Agencije protiv korupcije (Tri prva kandidata Skupštine o kojima se glasalo su proglašeni izabranim. Celokupna lista kandidata je odobrena sa 44 glasa za i 35 glasa protiv. Vidi drugi pasus pod naslovom "Proces glasanja".)
- Predlog Predsedništva Skupštine za dnevni red zasedanja za 16. mart

Posebnim zasedanjem od 10. marta je prvo predsedavao član Predsedništva Naim Maloku (AAK), a kasnije novoizabrani Predsednik Skupštine Kolë Berisha (LDK).

- Sto sedam poslanika je prisustvovalo zasedanju od 10. marta.
- Glavne tačke dnevnog reda zasedanja od 10. marta:
 - Razmatranje predloga poslaničke grupe LDK o zameni člana Predsedništva i Predsednika Skupštine Nexhat-a Dacija sa g-dinom. Kolë Berisha, i o zameni g-dina. Fatmira Sejdiqe sa g-dinom. Sabri Hamitijom kao član Predsedništva (Zamene su izvršene jednim glasanjem, pri čemu je većina poslanika glasala za, dvoje glasalo protiv, a četvoro se uzdržalo.)
 - Izbor Premijera i Vlade Kosova (Novi Premijer Agim Çeku (AAK) i Vlada su izabrani sa 65 glasa za, 33 glasa protiv i petoro uzdržanih.)

3. Parlamentarne prakse i rad na skupštinskim zasedanjima

Dnevni red

- Na kraju zasedanja od 19.-20. januara/14.-15. februara, dnevni red zasedanja za 23. februar je dat Skupštini na usvajanje. Predsednik Skupštine je izjavio da je g-din. Emrush Xhemajli (LPK) podneo zahtev da se Skupština obavesti u vezi sa radom kosovske delegacije za pregovore o decentralizaciji na predstojećem zasedanju. Predsednik Skupštine je odgovorio da je zahtev zvučio veoma razumno. ORA i poslanička grupa za Integraciju su u to vreme pokušali usmeno da daju predloge na dnevni red, ali Predsednik Skupštine nije im dozvolio da daju predloge, sa opravdanjem da ih nisu pismeno dostavili ranije. Na početku zasedanja od 23. februara, g-din. Jakup Krasniqi (PDK) je još jednom, u ime njegove poslaničke grupe, zatražio da Skupština počne da zaseda svake sedmice, obrazložujući da dinamika po kojoj Skupština zaseda ne ide ukorak sa aktuelnim vitalnim pitanjima. On je

predložio Skupštini da tog istog dana raspravlja o dvoju takvih pitanja - proces privatizacije i skorašnje kritike međunarodne zajednice na sporno ispunjenje Standarda od strane PISU - kao hitna pitanja. Predsednik Skupštine je odgovorio da je Predsedništvo na svom sledećem sastanku planiralo da razmotri plan za zasedanje jednom nedeljeno, i da je LDK takođe imala puno predloga za razmatranje na nedeljnim zasedanjima. On je ipak komentarisao da privatizacija i Standardi nisu toliko hitna pitanja da bi se odmah glasalo o njima. G-din. Berat Luzha je potsetio na to da je on 19. januara izneo pitanje blokiranog puta za Skopje, ističući da je Vlada angažovala neku malu kompaniju koja nema kapacitet da očisti put. G-din. Luzha je predložio da se o ovom pitanju hitno raspravlja u Skupštini, pošto put nije još bio otvoren nakon više od mesec dana. Predsednik Skupštine je odgovorio da je Predsedništvo, na proteklom sastanku, diskutiralo o ovom pitanju i delilo zabrinutost g-dina. Luzha, ali da nije bilo moguće doneti ikakvu odluku bazirajući se samo na zabrinutost i bez više podataka. On je dodao da su ljudi koji su nadležni za ovo pitanje dali objašnjenja u medijama, i da nije na Skupštini da reši ovo pitanje. G-đa. Gjylnaze Syla (AAK) je konstatovala da je njena poslanička grupa podržavala raniji predlog g-dina. Emrush-a Xhemajli-ja da kosovska delegacija za pregovore o decentralizaciji izvešta pred Skupštinom, i predložila je da se posebno zasedanje, na kome bi se razmotrilo ovo pitanje, sazove pre zasedanja planiranog za 16. mart. G-đa. Teuta Sahatqija (ORA) je u ime svoje poslaničke grupe podržala predloge g-dina. Krasniqi-ja, g-dina. Luzha, i g-dina. Rrahmani-ja.¹² G-din. Emrush Xhemajli je podržao izlaganja AAK i ORE, dodajući da je u interesu delegacije da diskutira o svom radu sa Skupštinom. G-din. Ramë Buja (PDK) je govorio u korist predloga g-dina. Luzha da se raspravlja o blokiranom putu, ukazujući na to da je odgovarajući Ministar bio prisutan i da se moglo tražiti od njega da pruži informacije o tome zašto put nije još bio očišćen. G-din. Buja je dodao da su druge poslaničke grupe podržali predlog g-dina. Krasniqi-ja i da se zato moglo raspravljati o tome na istom zasedanju. Predsednik Skupštine je rekao da je on već odgovorio g-dinu. Krasniqi-ju i da nije imao ništa da doda, ali nije odgovorio na predlog za pozivanje ministra da pruži informacije u vezi blokiranog puta.

Na kraju zasedanja od 23. februara, kad je dnevni red za sledeće zasedanje dat na usvajanje, g-din. Jakup Krasniqi (PDK) je ponovio svoj raniji predlog da se o pitanju ispunjenja Standarda i privatizaciji raspravlja na zasedanju što brže moguće. Predsednik Skupštine je potsetio na to da je Skupština već imala nekakvu “neproduktivnu” raspravu o ispunjenju Standarda. On je zatražio da se predlozi dostave Predsedništvu za donošenje odluke. G-din. Sabri Hamiti (LDK) je rekao da su predlozi PDK razumni, i dodao je da ga je Ministar Dugolli obavestio u toku pauze da je spreman da odgovori na interpelaciju u vezi sa privatizacijom. G-din. Krasniqi je potsetio na to da je PDK ranije podnela dva zahteva za interpelaciju, na koja se odgovarajući ministri nisu odazvali.¹³ G-din. Hydajet Hyseni (PDK) je istakao da omalovažavanje parlamentarnih pitanja od strane Vlade govori loše o ministrima. G-din. Alush Gashi (LDK) je konstatovala da je njegova poslanička grupa za potpunu transparentiju, i da bi zato Vlada trebala da izvešta pred Skupštinom o ispunjenju Standarda i privatizaciji. On je zatražio da se oba pitanja dobro pripreme, da se pruži dovoljno informacija i da rasprave bude temeljna.

U gore navedenim slučajevima, dnevni redovi zasedanja su dati Skupštini na usvajanje na kraju predhodnog zasedanja, kao što se zahteva odredbom 23.1., za razliku od svih zasedanja od otprilike dviju prošlih godina. Ovo predstavlja veliko poboljšanje u odnosu na predhodna zasedanja, kad su se dnevni redovi objavljivali samo nekoliko dana ranije i retko usvajavali od strane Skupštine.

Odredba 29.1. predviđa da “na svakoj plenarnoj sednici, svaki poslanik, uz dogovor sa predsednikom Skupštine, može predlagati da Skupština odmah razmotri hitno pitanje. Ukoliko predsednik Skupštine smatra da pitanje zaslužuje da odmah bude tretirano od strane Skupštine, on će odobriti poslaniku da obrazloži svoj predlog na Skupštini, a zatim će to pitanje staviti na glasanje.” Shodno odredbi 29.1., bilo je u nadležnosti Predsednika Skupštine kad je odlučio da

¹²Vidi drugi pasus pod naslovom “Ravnopravan pristup i učešće zajednica”.

¹³ Vidi pasus sa naslovom “Interpelacija”, str. 12-13, kao i izveštaj 08/2005 Stuba III. (OEBS).

da predloženo pitanje ne “zaslužuje da odmah bude tretirano od strane Skupštine.” Takvo pitanje se ipak može formalno predložiti Predsedništvu, koje, shodno odredbi 6.5., treba da ga stavi na dnevni red zasedanja u toku tri radne nedelje, pretpostavljajući da predlog ima podršku najmanje šestoro poslanika.

Veliki broj dodatnih tema predloženih od strane poslaničkih grupa ukazuje na to da Skupština treba što pre moguće da počne ponovo da zaseda svake sedmice. Sprovedjenje Radnog plana Skupštine za 2006. bez daljeg odlaganja bilo bi korisno u ovom pogledu.

Raspodela dokumenata

- Nacrt zakona o posredavanju je raspodeljen 2. decembra 2005.; nacrt zakona o upravnim sporovima je raspodeljen 12. decembra; dok su nacrt zakona protiv klevete i uvrede i nacrt zakona o danu palih boraca raspodeljeni 19. decembra. Prema tome, nacrti zakona su raspodeljeni 30, 24, odnosno 19 radnih dana pre njihovog prvog razmatranja na zasedanju od 20. januara. Nacrt zakona o izdavanju školskih udžbenika, nastavnih sredstava i pedagoških dokumenata je raspodeljen 23. decembra 2005., a nacrt zakona o prirodnim i ostalim nesrećama je raspodeljen 29. decembra. Prema tome, nacrti zakona su raspodeljeni 39, odnosno 33 dana pre njihovog prvog razmatranja na zasedanju od 23. februara.

Odredba 35.1. zahteva da se prvo razmatranje nacrta zakona obavi najranije deset radnih dana a najkasnije tri radnih nedelja od dana dostavljanja Skupštini istog. Pošto Skupština zaseda samo jednom mesečno, veoma je teško zakazati prvo razmatranje svakog nacrta zakona najranije deset radnih dana a najkasnije tri radnih nedelja od dana kad je nacrt zakona dostavljen Skupštini, kao što se zahteva Poslovníkom. Ako je, na primer, nacrt zakona dostavljen Skupštini i raspodeljen u toku treće nedelje meseca a Skupština zaseda, kao što stoji u Poslovníku, u toku četvrte nedelje meseca, nacrt zakona ne može da se da na prvo razmatranje u toku istog meseca, jer poslanici ne bi imali deset radnih dana da prouče nacrt zakona pre njegovog prvog razmatranja. Međutim, ako se prvo razmatranje drži u toku četvrte nedelje narednog meseca, približno pet radnih nedelja nakon dostavljanja nacrta zakona Skupštini, onda je u suprotnosti sa Poslovníkom. Maksimalno ograničenje od tri radnih nedelja između dostavljanja nacrta zakona i njegovog prvog razmatranja, kojeg je sama Skupština unela kad je revidirala Poslovník, je izvodljivo samo ako Skupština zaseda svake nedelje ili najmanje svake druge nedelje.

Rasprave

- Na zasedanju od 14. februara, odnosno u nastavku zasedanja koji je počeo 19. januara, Predsednik Skupštine je otvorio zasedanje najavljujući da će rasprava na zahtev poslaničke grupe ORA biti temeljna i bez ograničenja. G-đa. Teuta Sahatqija (ORA) je izjavila da zahtev njene poslaničke grupe, podnet 7. novembra, sadrži raspravu o dva pitanja: Upravno-protokolski centar u Grmiji i loše upravljanje sa skupštinskim budžetom, i naglasila je da odredba 23.5. dozvoljava da se više od jednog pitanja raspravlja na vanrednom zasedanju.¹⁴ Predsednik Skupštine je odgovorio da je dnevni red usvojen na vreme i da će se rasprava održati shodno sa tim. G-dinu. Gazmenu Muhaxheri-ju (ORA) je data reč da otvori raspravu, pri čemu je nabrojio mnoga pitanja, koja prema njegovom mišljenju, osporavaju legalnost projekta u Grmiji, počevši od očiglednog nedostatka bilo kakve zvanične odluke Skupštine o izgradnji centra u Grmiji, i uključujući nepravilnosti u procesu ponuda i dodeljivanje građevinske dozvole. Predsednik Skupštine je potom pozvao Sekretara Skupštine, g-dina. Isufa Demaja, da odgovori na optužbe. G-din. Nazim Jashari (ORA) je neprekidno uzvikivao za par minuta da Sekretar Skupštine nije trebao da govori pred Skupštinom, i poslanička grupa PDK je napustila

¹⁴ “Svojom inicijativom, ili kao odgovor na podneti zahtev od strane premijera, ili od jedne ili više parlamentarnih grupa koje predstavljaju ne manje od jedne trećine (1/3), odnosno 40 poslanika u Skupštini, Predsedništvo saziva vanrednu sednicu Skupštine u cilju razmatranja jednog hitnog pitanja. Zahtev treba da prikaže pitanje ili pitanja koja treba razmotriti, i razlog zašto se ona smatraju hitnim da bi na taj način opravdao opozivanje Skupštine. U tom slučaju, razmatraju se samo pitanja koja čine osnovu zahteva.”

salu, a sledila ju je i većina poslanika ORE. Obe poslaničke grupe su se vratile u salu nakon što je g-din. Demaj završio izlaganje. G-din. Jakup Krasniqi (PDK) je kasnije konstatovao da je Skupština trebala da odluči da li da dozvoli ili ne Sekretaru da govori na zasedanju. Predsednik Skupštine je odgovorio da nijedan pravni dokumenat vezan za rad Skupštine ne zabranjuje da se Sekretar obrati Skupštini. G-din. Fadil Geci (LDK) je u toku rasprave uputio niz kritika i optužbe protiv ORE i g-dina. Vetona Surroiya, koje nisu bile vezane za predmet rasprave, a Predsednik Skupštine mu nije skrenuo pažnju.

Svi poslanici koji su želeli da učestvuju u raspravi su bili u mogućnosti da to slobodno urade, što je u saglasnosti sa odredbom 12., o pravu svih poslanika Skupštine "da učestvuju na ravnopravnoj osnovi sa svim drugim poslanicima u svim raspravama Skupštine." Predsednik Skupštine nije sprečio poslanike opozicije da drže izlaganja koja nisu išla u njegovu korist, ali isto tako nije skrenuo pažnju g-dinu. Geciju, koji se "odaljio od pitanja o kome se diskutivalo," kao što se zahteva odredbom 22.10. Iako je Predsednik Skupštine predsedavao raspravom na prilično neutralan način, ipak bi možda bilo povoljnije za njega, kao zainteresovanu stranku, da se odrekao predsedavanja ovog dela zasedanja.

Pošto nedostaju odredbe koje regulišu učešće civilnih službenika na zasedanja Skupštine, ovo pitanje je trebalo biti dato Predsedništvu na razmatranje pre rasprave u Skupštini. Odredba 6.2. predviđa da Predsedništvo "osigurava da sporazum između parlamentarnih grupa bude postignut u vezi forme i trajanja rasprave u vezi posebnog pitanja."

Proces glasanja

- *Bilo je kvoruma za sva glasanja na plenarnim zasedanjima, koja pokriva ovaj izveštaj. Ovo je u saglasnosti sa članom 9.1.32. Ustavnog okvira i odredbom 31.1., koja predviđaju da većina poslanika Skupštine bude prisutna za donošenje odluka.*
- *U toku rasprave o pitanju Grmije 14. februara, g-din. Krasniqi je konstatovao da je PDK već mnogo ranije tražila formiranje istražne komisije koja bi ispitala moguću korupciju Vlade i da je PDK takođe podržavala formiranje istražne komisije za razmatranje pitanja Grmije. Zahtev za formiranje istražne komisije je ponovljen i od strane nekoliko drugih poslanika, uključujući g-dina. Hydajet-a Hyseni-ja (PDK) i g-dina. Ylber-a Hysa-ja (ORA). U odgovoru na tvrdnje Sekretara Skupštine da je Predsedništvo na sastanku od 6. maja 2003. donelo odluku da se izgradi objekat u Grmiji, g-din. Xhavit Haliti (PDK) i g-din. Hydajet Hyseni (PDK) su na to odgovorili da Predsedništvo nije ikada diskutovalo o ovom pitanju. G-đa. Gjylnaze Sylja (AAK) je takođe rekla da Predsedništvo nije ikada bilo savetovano o ovom pitanju, ali je dodala da kad su Skupština i SPGS odobrili budžet, Ekonomski i Fiskalni Savet nije imao primedbe. Ona je argumentovala da u Skupštini nedostaje finansijska kontrola i predložila je da se formira ad hoc komisija, sastavljena od šefova poslaničkih grupa, koja bi pratila funkcionisanje Skupštine i preporučila potrebne reforme. U toku rasprave, g-din. Ferid Agani (Grupa za Integraciju/PD) je predložio da se da pauza da bi se šefovi poslaničkih grupa međusobno konsultovali u vezi sa zaključkom rasprave. G-din. Alush Gashi (LDK) i g-din. Sabri Hamiti (LDK) su obojica predložili da Predsedništvo razmotri ovo pitanje i izvešta pred Skupštinom o tome. G-din. Veton Surroi (ORA) je takođe pozvao na pauzu radi međusobnog konsultovanja šefova poslaničkih grupa. I pored glasnih protivljenja ORE, predsedavajući nije dao pauzu i stavio je na glasanje dva predloga: izveštaj Predsedništva Skupštini ili formiranje istražne komisije. Predlog LDK da Predsedništvo izvešta pred Skupštinom je usvojen sa većinom glasova za.*

U toku rasprave o Grmiji, izneta su tri različita predloga za nastavne akcije, jedan od strane ORE i PDK, jedan od AAK i jedan od LDK. Elementi različitih predloga su se mogli kombinovati s ciljem postizanja konsenzusa među poslaničkih grupa. ORA, kao poslanička grupa koja je inicirala raspravu o pitanju Grmije, je pre glasanja trebala da bude u mogućnosti da se konsultira sa ostalim šefovima poslaničkih grupa, kao što je zahtevao g-din. Surroi i Grupa za Integraciju. Umesto toga, ti zahtevi su zanemareni i Skupština je iznenada pristupila

glasanju o predlogu LDK na jednu stranu i predlogu ORA/PDK, na drugu stranu. Predlog AAK nije uopšte stavljen na glasanje.

- Na zasedanju od 23. februara, Predsednik Skupštine je najavio da su pet poslaničke grupe pojedinačno predložili po jednog kandidata, od kojih je trebalo izabrati samo troje, za Savet Agencije protiv korupcije (SAPK). Predlozi su bili kao što sledi: g-din. Sadudin Berisha (LDK), g-din. Gani Koci (PDK), g-din. Ymer Halimi (AAK), g-din. Saša Đokić (SDSKM)¹⁵ i g-din. Ferid Agani (Grupa za Integraciju). Predsednik Skupštine je pitao g-đu. Nekibe Kelmendi (LDK) da li je ona, “kao pravnik”, imala preporuku o tome kako obaviti glasanje. G-đa. Kelmendi je odgovorila da se trebalo glasati pojedinačno o svakom kandidatu. Predsednik Skupštine je prvo stavio na glasanje predlog o g-dinu. Berisha, koji je dobio 56 glasa za i 20 glasa protiv, i proglasio ga je izabranim. G-din. Koci, koji je dobio 42 glasa za i 37 glasa protiv, i g-din. Halimi, koji je dobio 61 glas za i 17 glasa protiv, su takođe proglašeni izabranim. Predsednik Skupštine je potom najavio da je Skupština izabrala svoja tri predstavnika za SAPK, i nije stavio na glasanje dva ostala predloga. Bilo je glasnih protivljenja od strane poslanika, posebno iz ORE i Grupe za Integraciju. G-din. Gjergj Dedaj (Grupa za Integraciju/PLK) je reako da je Skupština trebala da se izjasni o svim petoro kandidatima, pri čemu bi se za SAPK izabrali tri kandidata koji dobiju najviše glasova, i da se tako ne bi diskriminirali dva ostala kandidata. Nakon što je primio proceduralni savet, Predsednik Skupštine je konstatovao da mu se “skoro dopao” predlog g-dina. Dedaja, ali da je bio obavešten da je predlog bio “bez predmeta”. On je potom stavio na glasanje celokupnu listu od devet kandidata, koja je odobrena sa 44 glasa za i 35 glasa protiv.

Procedura koja je korišćena za biranje troju članova Skupštine za SAPK je bila veoma nepravilna i arbitrarna, i išla je u korist onim kandidatima, čija su imena pozvana na početku. Bilo bi potpuno moguće za g-dina. Đokića i g-dina. Aganija da dobiju većinu glasova, verovatno i više glasova od ostalih kandidata, koji su proglašeni izabranim. Skupštini je trebalo biti dozvoljeno da glasa o svim petoro kandidatima, pri čemu bi tri kandidata sa najvećim brojem glasova bili izabrani za SAPK. Pošto ni Ustavni okvir ni Poslovnik Skupštine ne sadrže izričite odredbe o glasanju između nekoliko opcija, Skupština treba da izradi procedure za komplikovanja glasanja, kao što je gore navedeni slučaj.

Zakonodavni proces

- U svom izveštaju o nacrtu zakona o pravima i statusu pripadnika rata OVK, invalida i porodica palih boraca, i civilnih žrtava rata, Komisija za budžet je preporučila da se nacrt zakona sprovede “onda kad se stvore uslovi i finansijske mogućnosti Budžeta Kosova.” U toku drugog razmatranja nacrta zakona, g-đa. Flora Brovina (PDK) je zatražila od Ministra za rad i socijalno staranje razjašnjenje u vezi sa budžetskim implikacijama, koji je, po njoj, obavestio Komisiju za zdravlje, rad i socijalno staranje da postoje dovoljno sredstava za sprovođenje zakona. Ministar nije tražio reč, i niti je Predsednik Skupštine tražio od njega da odgovori na pitanje g-đe. Brovine. G-din. Naser Osmani (LDK), predsedavajući Komisije za budžet, je elaborisao o preporuci njegove komisije i predložio da se poglavlju “Prelazne i završne odredbe” doda nova odredba, koja bi predvidela da nacrt zakona stupa na snagu “na primer 2009. godine.” Ministar za ekonomiju i finansije Haki Shatri je podržao predlog Komisije za budžet i takođe predložio da se isti uvrsti u članu 20. (“Ovaj zakon stupa na snagu po usvajanju u Skupštini Kosova i proglašenju od strane Specijalnog Predstavnik Generalnog Sekretara.”) Ministar Shatri je dodao da već usvojeni Budžet Kosova za 2006. ne sadrži sredstva za sprovođenje ovog nacrta zakona. Predsednik Skupštine je odgovorio da nije bilo potrebno raspravljati dalje o nacrtu zakona, zato što je “zbog rasprava, nacrt zakona odložen već skoro tri godine.” On je naglasio da se kosovske institucije “trebaju maksimalno angažovati da pronadju sredstva za sprovođenje

¹⁵ SDSKM i SLKM su se neformalno spojili zajedno kao poslanička grupa, iako nije jasno da li su se ova dva subjekata zajednički izjavili kao poslanička grupa. Ova moguća protivrečnost nije važna za gore navedenu temu, pošto imenovanje za SAPK ne zavisi od toga da li je poslanik član neke poslaničke grupe ili ne.

zakona, iako to bude veoma mala suma,” i dodao je da je Skupština Kosova trebala da usvoji zakon tog istog dana, i time ispuni svoju moralnu dužnost.

Gore navedena diskusija jasno pokazuje da je postojala potreba za duže konsultacije između Skupštine i Vlade pre usvajanja zakona.

Izbor Predsednika Kosova

- Posebno zasedanje je održano 10. februara za izbor novog Predsednika Kosova nakon smrti Predsednika Ibrahima Rugove 21. januara. Zasedanje je počelo kratkim uvodnim izlaganjem Predsednika Skupštine Nexhat-a Dacija (LDK), koji je rekao nekoliko srdačnih reči u sećanju Predsednika Rugove i rekao da je izbor novog Predsednika Kosova nepristrasan postupak u interesu svih kosovskih građana, i da će novi Predsednik biti ličnost koja predstavlja jedinstvo. G-din. Kolë Berisha, podpredsednik LDK, je pozvan da predstavi kandidata LDK za Predsednika, g-dina. Fatmira Sejdiu. Nakon što je odao poštu preminulom Predsedniku Rugove, g-din. Berisha je predložio g-dina. Sejdiu i govorio o njegovim političkim delatnostima i kvalifikacijama za ovo mesto. G-din. Hashim Taçi je dobio reč, “kao predsednik stranke koja ima trideset mesta u Skupštini.”¹⁶ G-din. Taçi se zahvalio prisutnima na njihovu zabrinutost zbog njegove eventualne nemogućnosti da prisustvuje ovom važnom zasedanju¹⁷ i održao je izlaganje koje se odnosilo na navodnu neodgovornost aktuelne vladajuće koalicije, ali je naglasio da je PDK planirala da “postupi pozitivno” učestvujući u glasanju. U toku dva prva kruga glasanja, g-din. Sejdiu je dobio 78, odnosno 77 glasa za. U trećem krugu glasanja, kad je g-dinu. Sejdiu trebalo samo 61 glas da bude izabran za Predsednika, on je dobio 80 glasa, tačna količina glasova koja mu je trebala u prva dva kruga da bi bio izabran. U trećem krugu glasanja, bilo je dvanaest glasova protiv i 17 “nevažćih” listića, verovatno uzdrženja. Predsednik Skupštine je proglasio da je g-din. Sejdiu izabran za novog Predsednika Kosova, i Predsednik Sejdiu je održao kratak inauguralan govor, kojim se zahvalio Skupštini na to što ga je izabrala na ovo mesto. Predsednik Sejdiu je odao poštu njegovom predhodniku, preminulom Predsedniku Rugove, i naglasio je da je njegova dužnost kao Predsednik da unapredi političko i međuetničko jedinstvo.

Član 9.2.8. Ustavnog okvira zahteva da “Predsednika Kosova bira Skupština tajnim glasanjem. . . Skupština bira Predsednika Kosova dvotrećinskom većinom članova Skupštine. Ako se nakon dva glasanja ne postigne dvotrećinska većina, u sledećem glasanju za izbor je potrebna većina glasova svih članova Skupštine.” Iste uslove sadrži i Poslovnik Skupštine u odredbi 16.3.-5. Glasanje je izvršeno u potpunoj saglasnosti sa Ustavnim okvirom i Poslovnikom Skupštine. Shodno članu 9.2.3. Ustavnog okvira “mandat Predsednika Kosova traje tri godine.”

Zamena Predsednika Skupštine i jednog člana Predsedništva

- U toku prvog dela zasedanja od 10. marta, Skupština je razmotrila predlog LDK o zameni g-dina. Nexhat-a Dacija i g-dina. Fatmira Sejdiu, kao Predsednika Skupštine, odnosno člana Predsedništva, sa g-dinom. Kolë Berisha, odnosno g-dinom. Sabri Hamitijom. G-din. Alush Gashi (LDK) je izneo predlog, izjavljujući da se g-din. Sejdiu povukao iz Skupštine kad je

¹⁶ Opravdanje da se dozvoli samo LDK i PDK da govore pre glasanja proizlazi iz pogrešnog prevoda člana 9.2.8. Ustavnog okvira. Relevantna odredba glasi: “Za nominaciju za dužnost Predsednika Kosova potrebna je podrška stranke koja ima najveći broj mandata u Skupštini ili najmanje 25 članova” (na primer, poslanik manje stranke može se kandidovati za Predsednika, pod pretpostavkom da ima podršku najmanje 25 poslanika). Prevod na albanskom jeziku podrazumeva da bilo koji kandidat mora da ima podršku *stranke koja ima najmanje 25 poslanika*. Prema tome, LDK i PDK su dobili reč pod pretpostavkom da su one jedine dve stranke koje su mogle da predlože candidate za mesto predsednika. Ova greška u prevodu *se ne* odražuje u Poslovniku Skupštine, koji u prevodu na albanskom pravilno glasi: “za nominaciju za dužnost Predsednika Kosova potrebna je podrška stranke koja ima najveći broj mandata u Skupštini ili najmanje 25 članova” (Odredba 16.2.).

¹⁷ Izbor Predsednika Kosova, koji se prvobitno očekivao 9. februara, je prvo odložen za 13. februar, ali se posle desio 10. februara nakon puno unutrašnjih diskusija, na zahtev PDK, sa opravdanjem da je g-din. Taçi bio na službeno putovanje van Kosova i trebao je da bude prisutan za izbor Predsednika.

izabran za Predsednika Kosova i da je predlog o zameni g-dina. Dacija i g-dina. Sejdije imao "jednoglasnu podršku" poslaničke grupe LDK. G-din. Jakup Krasniqi (PDK) je glasno pročitao odredbu 5.3. i 5.5.¹⁸, i pitao je da li Skupština treba da poštuje ili zanemaruje svoj Poslovnik. U odgovor na pitanje g-dina. Krasniqi-ja, koji se pozivao na odredbu o razrešenju sa dužnosti Predsednika Skupštine, predsedavajući je odgovorio da je Skupština trebala da se izjasni o zameni, a ne razrešenju. G-din. Hajredin Kuçi (PDK) je sporio reč "zamena" koje je bila korišćena, pošto Poslovnik spominje samo "ostavku" ili "razrešenje". Predlog LDK je odobren sa većinom glasova za, dva glasa protiv i četvero uzdržanih. Po imenovanju na mesto Predsednika Skupštine, g-din. Berisha je održao kratak govor, kojim se zahvalio g-dinu. Daciju na njegov dosadašnji rad i istakao je važnost nepristrasne saradnje u Skupštini.

Ustavni okvir ne reguliše razrešenje sa dužnosti ili zamenu Predsednika Skupštine ili članova Predsedništva, niti su ovo pitanje regulisali dve prve verzije Poslovnika Skupštine. Skupština je zato unela odredbe, kad je u maju 2005. revidirala svoj Poslovnik, kao što sledi: "Predsednik Skupštine može podneti ostavku Skupštini. Pismenu ostavku dostavlja prethodno Predsedništvu Skupštine. Nakon prihvatanja ostavke, politička partija ili koalicija koja je imenovala bivšeg predsednika Skupštine, predlaže kandidata za predsednika u skladu sa pravilom 4 ovog poslovnika. Isti se postupak sprovodi i u slučaju ostavke pojedinog člana Predsedništva. Razrešenje predsednika Skupštine i člana Predsedništva Skupštine, na predlog političke partije ili koalicije koja je imenovala, vrši se po istom postupku kao i za njihov izbor." (Odredbe 5.3.-5.5.). Odredba 4., kao i član 9.1.7.-8. Ustavnog okvira, definiše proceduru za izbor Predsednika Skupštine i celokupnog Predsedništva na inauguralnom zasedanju, pri čemu svakog člana imenuje njegova/njena politička stranka, koalicija ili etnička zajednica/zajednice, a Skupština odobrava celokupno Predsedništvo, uključujući Predsednika Skupštine, jednim formalnim glasanjem, sa većinom glasova prisutnih poslanika. Ovo podrazumeva da "razrešenje" ili "zamenu" Predsednika Skupštine i/ili nekog člana Predsedništva predlaže odgovarajuća grupa, a Skupština taj predlog formalno odobrava sa većinom glasova poslanika koji su prisutni i glasaju. Prema ovome, takođe sledi da se razrešenje ili zamena više od jednog člana Predsedništva – i, specifičnije, u ovom slučaju, Predsednika Skupštine i jednog dodatnog člana Predsedništva – može odobriti samo jednim glasanjem. Glasanje o zameni Predsednika Skupštine i jednog člana Predsedništva na zasedanju od 10. marta je obavljeno u saglasnosti sa Poslovnikom Skupštine.

Izbor novog Premijera i Vlade

- U toku drugog dela zasedanja od 10. marta, novoizabrani Predsednik Skupštine Kolë Berisha je dao reč Predsedniku Kosova Fatmiru Sejdiqe, koji je formalno predložio Skupštini g-dina. Agima Çeku-ja za Premijera, a g-din. Çeku je izložio njegovu listu sa predloženim ministrima i njihovim zamenicama. Predsednik Skupštine je najavio da je Skupština mogla da raspravlja o novopredloženoj Vladi pre glasanja. Približno 25 poslanika, većinom iz redova opozicionih partija, je govorilo u toku rasprave, koja je trajala duže od tri sata. Predstavnici vladajuće koalicije su podržali g-dina. Çeku-ja i njegov kabinet, a predstavnici opozicije su izrazili sumnju da će nova Vlada, sa minimalnim izmenama osim Premijera i njegovog zamenika, raditi bolje od predhodne Vlade. Mnogi poslanici su se fokusirali na navodnu korupciju i nesposobnost unutar vladinog kabineta, dok su ostali kritikovali g-dina. Çeku-ja da se "odrekao njegove misije formiranja vojske Kosova." G-din. Sokol Bashota (PDK) je rekao da g-din. Çeku, "u njegovom kratkom angažovanju u OVK, nije ratovao u nijednoj od najslavnijih bitaka." G-đa. Selvije Halimi (PDK) je rekla da, u ovo vreme kad se pregovara o statusu Kosova, koalicija

¹⁸ Predsednik Skupštine može podneti Skupštini njegovu/njenu ostavku. Pismena ostavka treba prvo da se dostavi Predsedništvu. Usvajanjem ostavke, politička stranka ili koalicija koja je imenovala predhodnog Predsednika Skupštine treba da predloži novog kandidata za Predsednika, shodno odredbi 4. Poslovnika Skupštine (5.3). Razrešenje sa dužnosti Predsednika ili člana Predsedništva se sprovodi na predlog političke stranke ili poslaničke grupe, koja ga/ju je imenovala i u skladu sa procedurom koja se koristi pri imenovanju (5.5).

treba ozbiljno da razmizli “kakovog Premijera nudi – pravog kosovskog Premijera ili onog sa dvostrukim državljanstvom.” G-din. Hajredin Hyseni (PDK) je konstatovao da “je predhodna Vlada bili najnesposobnija u regijonu, ali je barem Premijer govorio i mislio albanski kući . . . [Predloženi] Premijer eksperimentiše sa Kosovom, dok mu porodica živi u drugoj zemlji.” G-din. Nazim Jashari (ORA) je osudio korišćenje ličnih uvreda i naglasio je da u Skupštini treba kritikovati samo *rad* pojedinca. Kasnije u toku rasprave, g-din. Fetah Berisha (LDK) je konstatovao da je *izbor*, a ne *rasprava*, Vlade bio predviđen u dnevnom redu zasedanja. Predsednik Skupštine je odgovorio da je rasprava pravo poslanika. G-din. Sabri Hamiti (LDK) je konstatovao, u odgovor na teške kritike upućene protiv Vlade, da Skupština ima ovlašćenje da razreši Vladu sa dužnosti, ako je potrebno, i da ako Skupština ne ispuni svoju ustavnu dužnost nadgledanja Vlade, onda su sve kritike koju su date na zasedanju bez značenja.

G-din. Veton Surroi (ORA) i g-din. Ferid Agani (Integracija/PD) su u toku rasprave izrazili razočaranost zbog toga što g-din. Çeku nije izložio u Skupštini program Vlade. G-din. Agani je rekao da je njegova poslanička grupa planirala da bazira svoju odluku na sadržaj takvog programa, i predložio je da se odloži glasanje o Vladi dok Vlada ne dostavi Skupštini svoj program. G-din. Agani je dalje predložio da se glasanje o Vladi obavi tajnim putem, predlog kojeg su kasnije podržali g-din. Gjergj Dedaj (Integracija/PLK) i g-din. Ramë Buja (PDK). G-đa. Teuta Sahatqija (ORA) je takođe zatražila da predlog Grupe za Integraciju bude stavljen na glasanje. G-din. Alush Gashi (LDK) je sa protivljenjem odgovorio da se u prošlosti uvek glasalo otvoreno o Vladi. Predsednik Skupštine je stavio na glasanje predlog Grupe za Integraciju o tajnim glasanjem o Vladi. Predlog je poražen sa 64 glasa protiv, 39 glasa za i jednim uzdržanim. Predsednik Skupštine je potom pozvao poslanike da se dizanjem ruku izjasne o predloženoj Vladi, koja je izabrana sa 65 glasa za, 33 glasa protiv i petoro uzdržanih. Novi Premijer Kosova Agim Çeku je potom održao inauguralni govor, u kojem je spomenuo ispunjenje Standarda, vladavinu prava, obrazovanje, zdravstvo i zaposlenost među prioriteta njegove Vlade. Premijer Çeku je naglasio da “vreme mržnje i diskriminacije treba da pripada prošlosti” i, sa željom da pokaže da će biti Premijer *svih* kosovara, održao je jedan deo svog govora na srpskom jeziku.

Ustavni okvir, član 9.3.8., predviđa da “nakon skupštinskih izbora, ili ako Predsednik Vlade podnese ostavku ili njegova funkcija ostane upražnjena iz drugih razloga, Predsednik Kosova nakon konsultacija sa strankama, koalicijama i grupama zastupljenim u Skupštini, predlaže Skupštini kandidata za Predsednika Vlade. Predloženi kandidat treba da podnese Skupštini listu predloženih ministara. Predsednika Vlade zajedno sa ministrima bira većina članova Skupštine.” Prema tome, 61 ili više glasova je potrebno da se izabere Vlada. Odredba 18.3. predviđa da “Vlada Kosova, sastavljena od kandidata za premijera, zamenika premijera i kandidata za ministre i zamenike ministara, je izabrana ukoliko kandidati dobiju većinu glasova poslanika Skupštine. Način glasanja za izbor Vlade utvrđuje Skupština.” Procedura koja je korišćena - kad se glasalo o opredeljenju u vezi načina glasanja i odluka, sa većinskim glasom, da se glasa podizanjem ruku - je bila u saglasnosti sa Ustavnim okvirom i Poslovnikom Skupštine.

Odredba 22.10. predviđa da poslanik ne može da koristi neparlamentarni jezik, koji se definisan kao “uvreda, izmišljotina ili pretnja; lična uvreda ili napad; nepristojan jezik; ili izazivanje međuetničkog nasilja.” Odredba 22.11. predviđa da “Predsednik Skupštine može da naloži jednom poslaniku Skupštine ili ministru koji je upotrebio neparlamentarni jezik, da povuče takve reči ili, ako je potrebno, da preduzme mere u skladu sa stavom 13. ovog pravila.”¹⁹ Situacije, kao gore navedena, mogu biti prikladne za intervenciju Predsednika Skupštine.

¹⁹ Odredba 22.13. glasi: “U slučaju neke ozbiljne neregularnosti koja nastaje u Skupštini, Predsednik Skupštine može u celini odložiti sednicu ili je obustaviti na određeno vreme.”

Interpelacija

- Ministarka Javnih Službi Melihate Tërmkolli je 28. decembra poslala Predsedništvu Skupštine odgovor na interpelaciju, koju je podnela PDK.²⁰ U njenom odgovoru, ministarka Tërmkolli je argumentovala da je pitanje “Šta se desilo u Ministarstvu Javnih Službi od kad je g-đa. Tërmkolli postala ministar?” veoma opširno i da “pitanje koje je predmet interpelacije nije tačno formulisano.” Ona je tom prilikom nabrojila nekoliko od važnih dostignuća Ministarstva u toku protekle godine. Ministarka Tërmkolli je takođe iznela u svom odgovoru da je uvek spremna da izvešta pred Skupštinom i njenim komisijama, u skladu sa Poslovníkom, ali je konstatovala da interpelacija nije bila formulisana u skladu sa Poslovníkom. Komentirajući dalje formulaciju pitanja, ona je konstatovala da je zaključak koji je predložen u interpelaciji – razrešenje sa dužnosti ministarke Tërmkolli od strane Skupštine – u suprotnosti sa Ustavnim okvirom i Poslovníkom Skupštine. Ministarka Tërmkolli je argumentovala dalje da nije dato dobro opravdanje za optužbe koje je sadržila interpelacija. Ona je u njenom odgovoru zaključila da interpelacija nije imala osnovu za raspravlanje i da je zato “morala da je odbije.”

Odgovor Ministarke Tërmkolli je bio uvršten u dnevni red zasedanja od 19.-20. januara/14.-15. februara. Nakon što je predstavio ovu tačku dnevnog reda, Predsednik Skupštine je konstatovao da su svi poslanici dobili pismeni odgovor ministarke i da verovatno nije bilo potrebe za raspravu, “osim ako neko insistira.” G-din. Ramë Buja (PDK) je konstatovao da PDK nije tražila pismeni odgovor ili predavanje u vezi formulisanja interpelacije, nego da Ministarka Tërmkolli odgovori usmeno na interpelaciju pred Skupštinom, i, ako bi ona to želela, da ospori tvrdnje koje je interpelacija sadržila.²¹ G-din. Xhevat Bislími (PDK) je uputio pitanje u vezi sa poništenjem ugovora o renovaciji medijske zgrade “Rilindja”. Predsednik Skupštine je konstatovao da nije otvorio raspravu. On je takođe dodao da je Predsedništvo planiralo da ubuduće posveti prvi sat svakog zasedanja pitanjima za Vladu, podrazumevajući da bi se Ministarka Tërmkolli mogla pozvati nekog drugog dana od strane nekog poslanika PDK da odgovori na pitanja u vezi sa radom njenog ministarstva. G-din. Xhavit Haliti (PDK) je naglasio da su se kosovske institucije založile da ispune Standarde, kao što je funkcionalne demokratske institucije, i zato zatražio od Vlade da prestane sa praksom omalovažavanja interpelacija.²² Predsednik Skupštine je odgovorio da ako PDK nije bila zadovoljna, onda je mogla da podnese proceduralni predlog Komisiji za pitanja pravosuđa, zakonodavstva i Ustavnog okvira.

Odredba 25.3. predviđa, kao što je Ministarka Tërmkolli tvrdila, da interpelacija treba da sadrži “precizno formulisano pitanje koje je predmet interpelacije”, zajedno sa “zaključak koji se u vezi s tim predlaže sa obrazloženjem, ime i prezime ovlašćenog poslanika koji je interpelaciju izneo pred Skupštinu, i potpisi poslanika koji podržavaju interpelaciju.” Shodno odredbi 25.4., “Interpelacija se podnosi Predsedništvu Skupštine. Predsedništvo Skupštine tekst interpelacije odmah po dobijanju dostavlja Vladi koja je dužna da ga razmotri u roku od petnaest (15) dana.”

Odredba 25.5. predviđa da “Interpelacija se stavlja na dnevni red Skupštine u roku od deset (10) dana od dana dostavljanja odgovora Vlade . . . Skupština ne može odbiti da uvrsti u dnevni red raspravu o interpelaciji, osim ukoliko interpelacija ne ispunjava formalne uslove stava 3. ovog pravila.”

²⁰ PDK je 25. oktobra podnela zahtev za interpelaciju, uključujući potpise svih njenih poslanika, kojim je pozivala Ministarku Javnih Službi Melihatu Tërmkolli (LDK) da odgovori na navodna kršenja Zakona o javnom upravljanju finansijama, Zakona o javnim nabavkama, i Uredbe UNMIK 2001/36 o kosovskoj civilnoj službi. Glavni “predmet” interpelacije je bio: “Šta se desilo u Ministarstvu Javnih Službi od kad je g-đa. Tërmkolli postala ministar?” Interpelacija je takođe optuživala g-đu. Tërmkolli da je pod njenom rukovodstvu došlo do “masivnog otpuštanja sa posla civilnih službenika, zbog političke motivacije.” Predloženi zaključak interpelacije je bio da Skupština razreši sa dužnosti Ministarku Tërmkolli. Zbog zakašnjenja u Skupštini, interpelacija je poslata Ministarki Tërmkolli tek u decembru. Vidi izveštaje 09/2005 i 10/2005 Stuba III. (OEBS).

²¹ Ministarka Tërmkolli je bila prisutna na zasedanju u toku čitave rasprave o interpelaciji, ali Predsednik Skupštine nije tražio od nje da govori.

²² Vidi izveštaj 08/2005 Stuba III. (OEBS) o praćenju rada Skupštine Kosova.

Ni Poslovnik Skupštine ni Poslovnik Vlade ne²³ predviđaju ulogu Vlade u odlučivanju da li je interpelacija formulisana ili ne u skladu sa odredbom 25.3. Slično ovome, od Predsedništva Skupštine se odredbom 25.4. traži da prosledi interpelaciju Vladi, bez ovlašćenja da blokira interpelaciju na osnovu nepravilne formulacije. Samo celokupna Skupština može doneti takvu odluku, kao što stoji u odredbi 25.5. Ova ista odredba zahteva da se interpelacija uvrsti u dnevni red zasedanja “u roku od deset (10) dana od dana dostavljanja odgovora Vlade,” bez obzira na sadržaj odgovora Vlade. Možda poslaničke grupe koje podnose interpelacije treba da se ubuduće približno konsultiraju sa skupštinskim Odeljenjem za pravnu i proceduralnu podršku, da bi se izbegli slučajevi u kojim Skupština odbija da uvrsti nepravilno formulisanu interpelaciju u dnevnom redu zasedanja, nakon prosleđivanja iste kroz Predsedništvo Skupštine i Vladu. Shodno odredbi 25.6.-8., “Ovlašćeni predstavnik podnosilaca interpelacije ima pravo da na sednici Skupštine na početku tačke dnevnog reda na kojoj se razmatra interpelacija, obrazloži interpelaciju . . . Predsednik Vlade ili ministar, na koga se odnosi interpelacija, je dužan da iznese i obrazloži stav Vlade povodom interpelacije . . . Poslanici imaju pravo diskusije u vezi sa pitanjem koje je postavljeno interpelacijom u skladu sa odgovarajućim pravilima ovog Poslovnika.” Skupština nije odbila uvrštanje interpelacije u dnevnom redu zasedanja. Zato je Ministarka²⁴ trebala biti upućena da iznese usmeno pred Skupštinom svoje argumente, i Skupština je trebala da bude u mogućnosti da raspravlja o tome.

4. Ravnopravan pristup i učešće zajednica

- U toku prvog razmatranja nacrt zakona protiv klevete i uvrede na zasedanju od 20. januara, g-din. Džezair Murati (6+/Vakat) je stavio primedbu na to što se “nijedan zastupnik ostalih zajednica” nije nalazio u radnoj grupi koja je izradila nacrt zakona i dodao je da je njegova poslanička grupa nekoliko puta tražila da bude zastupljena u radnim grupama Vlade. U toku prvog razmatranja nacrt zakona o izdavanju školskih udžbenika, nastavnih sredstava i pedagoških dokumenata na zasedanju od 23. februara, g-đa. Nuran Malta (6+/KDTP) je takođe komentarisala o važnosti uključenja predstavnika ostalih zajednica u radnim grupama Vlade. *Slične primedbe su date nekoliko puta u Skupštini.*²⁵ Premijer je 8. aprila 2005. doneo “Odluku o učešću eksperata u radnim grupama za izradu i procenu nacrt zakona,” koja obavezuje permanentnog sekretara u kancelariji Premijera da obezbedi učešće zastupnika manjinskih zajednica u radnim grupama za izradu nacrt zakona koji su “od važnosti za nacionalne manjine ili njihove interese”, ali u tekstu nije jasno po kojoj se osnovi određuje koji nacrt zakona je važan za interese manjinskih zajednica.²⁶
- Na zasedanju od 23. februara, g-din. Sabit Rrahmani (Integracija/PDAK) je obavestio Skupštinu da je razgovarao sa stanovnicima olovom-zagađenih kampova u Mitrovici/Mitrovicë, od kojih se traži da se premeste u drugom kampu u blizini, i izrazio je njihovu zabrinutost da je taj kamp jednako zagađen. G-din. Rrahmani je zatražio da, na sledećem zasedanju, jedan predstavnik Vlade iznese razloge zašto se od stanovnika kampova traži da se premeste. *Posle zahteva, iznetom usmeno na zasedanju, treba da usledi formalno pitanje određenom ministru za usmeni odgovor, u skladu sa odredbom 26.*

²³ Član 72. Poslovnika Vlade predviđa da “Kada god Skupština raspravlja o poverenju ili nepoverenju Vladi, o predlozima za imenovanje ili razrešenje sa dužnosti ministara, ili o poslaničkim pitanjima u vezi sa radom Vlade, Vladu u Skupštini mora da predstavlja Premijer.” Poslovnik Vlade ne spominje dalje interpelaciju.

²⁴ Ili Premijer, kao što je navedeno u Poslovniku Vlade (vidi fusnotu 23).

²⁵ Vidi izveštaje 02/2004, 01/2005 i 10/2005 Stuba III. (OEBS) o praćenju rada Skupštine Kosova.

²⁶ Odluka br. 041/2005, 8. april 2005.

5. Pristup

U toku izveštajnog perioda, Stub III. (OEBS) je imao pristup zasedanjima, redovnim sastancima Predsedništva i svim sastancima komisija. Stub III. (OEBS) je takođe primio kopije svih dokumenata, koje je Skupština razmatrala, kao i transkripte predhodnih plenarnih zasedanja.

6. Transparentija

Radio Televizija Kosova (RTK) je obezbedila direktan prenos zasedanja, koja pokriva ovaj izveštaj. Druga polovina zasedanja od 14. februara nije bila direktno emitovana, nego kasnije te iste večeri, zbog popodnevnog emitovanja sastanka Saveta Bezbednosti Ujedinjenih Nacija.

Javnim i institucionalnim posmatračima je bilo dozvoljeno učešće na zasedanja. Skupština Kosova ima internet stranicu (www.kuvendikosoves.org, www.skupstinakosova.org, www.assemblyofkosovo.org) koja sadrži biografske informacije o poslanicima Skupštine, informacije o strukturi i funkcionisanju Skupštine, primerke zakona i rezolucija, koje je Skupština usvojila, zajedno sa ostalim informacijama, na albanskom, srpskom i engleskom jeziku.

KRAJ.